

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Momory

pt. Analiza stanu odżywienia osób dorosłych z nadmierną masą ciała poddanych długofalowej interwencji żywieniowej i behawioralnej

1. TEMAT PRACY

Projekt rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Momory dotyczy analizy stanu odżywienia osób dorosłych z nadmierną masą ciała poddanych długofalowej interwencji żywieniowej i behawioralnej. Temat pracy jest bezpośrednio związany z wykonywaniem przez Doktorantkę zawodu dietetyka.

Nadmierna masa ciała jest zjawiskiem złożonym i wielowymiarowym, na które mają wpływ: czynniki genetyczne, metaboliczne, hormonalne, środowiskowe, psychospołeczne i behawioralne. Zapobieganie i leczenie nadmiernej masy ciała wymaga podejścia holistycznego, wymagającego oceny ryzyka zdrowotnego, potrzeb i preferencji pacjenta oraz dostępności i skuteczności różnych metod terapeutycznych. W obliczu narastającej prewalencji nadwagi i otyłości, priorytetowe znaczenie zyskuje opracowanie i wdrożenie efektywnych strategii redukcji masy ciała. W odniesieniu do osób z nadwagą i otyłością, nowoczesna opieka zdrowotna powinna cechować się holistycznym podejściem do pacjenta, wykorzystując różne dyscypliny nauki oraz najnowsze osiągnięcia badawczo-naukowe. Przedstawiona do recenzji praca, ma być w założeniu Autorki źródłem wiedzy pomocnym dla osób zainteresowanych wpływem diety na procesy redukcji masy ciała. Sposób jej napisania stanowi zapowiedź dalszych, bardziej szczegółowych badań w tej dziedzinie.

2. STATYSTYKA PRACY

Tekst recenzowanej pracy doktorskiej obejmuje 254 znormalizowanych stron druku komputerowego. W części bibliograficznej, zatytułowanej przez Autorkę *Piśmiennictwo* jest

wyszczególnionych 204 publikacji w językach: polskim i angielskim. Zdecydowaną większość stanowią publikacje anglojęzyczne. Publikacje odzwierciedlające aktualny stan wiedzy w podejmowanym przez Doktorantkę problemie, zostały poprawnie dobrane, opisane i uporządkowane z obowiązującymi zasadami systemu Vancouver. Przeważającą większość cytowanych w rozprawie publikacji zostało opublikowanych w ciągu ostatnich kilku lat. Rozprawa zawiera również wykazy rycin i tabel. W *Aneksie* zamieszczono: Inwentarz Zachowań Zdrowotnych (IZZ), Skalę Uogólnionej Własnej Skuteczności (GSES), autorski kwestionariusz naukowo-badawczy oraz zgodę Komisji Bioetycznej PWSW w Przemysłu nr 7/2023 na realizację tematu badawczego.

3. STRUKTURA ROZPRAWY

Rozprawę rozpoczyna *Spis treści*, po którym znajduje się *Wykaz skrótów*, a następnie *Wstęp*, który został podzielony na sześć części. Zostały w nim przedstawione: problem nadwagi i otyłości, wybrane determinanty w redukcji masy ciała (stres, sen, spoczynkowy wydatek energetyczny, genetyka, środowisko, aktywność fizyczna), redukcja masy ciała (interwencje żywieniowe w redukcji masy ciała w zdrowiu, planowanie redukcji masy ciała w czasie), redukcja masy ciała w chorobie (insulinooporność, nadczynność tarczycy, zespół policystycznych jajników, cukrzyca typu 2, nadciśnienie, choroby psychiczne), wsparcie psychodietetyczne w redukcji masy ciała (Inwentarz Zachowań Zdrowotnych, Skala Uogólnionej Własnej Skuteczności), pomiary składu ciała metodą bioimpedancji elektrycznej (standardy dotyczące składu ciała i wybranych parametrów antropometrycznych). Kolejne rozdziały rozprawy to: *Cel pracy*, *Materiał i metodyka badań*, *Wyniki badań*, *Dyskusja*, *Ograniczenia badania*, *Wnioski*, *Summary*, *Spis rycin i tabel*, *Piśmiennictwo* oraz *Aneks*. W spisie treści nie zostało uwzględnione *Streszczenie* w języku polskim. Pozytywnie oceniam strukturę recenzowanej rozprawy. Autorka starała się o jak najlepsze przygotowanie końcowej wersji pracy, co w dużym stopniu potwierdza wydruk komputerowy.

4. WSTĘP

Wstęp wprowadza w problematykę rozprawy z uwzględnieniem jej części teoretycznej, uwzględniającej przegląd piśmiennictwa zarówno polskojęzycznego jak i anglojęzycznego. Ta część pracy obejmuje łącznie 33 strony tekstu. Zastanawiające jest dlaczego w tej części

pracy Doktorantka opisała również dwa narzędzia badawcze (Inwentarz Zachowań Zdrowotnych, Skala Uogólnionej Własnej Skuteczności). Nie jest to metodologicznie poprawne, gdyż zostały one opisane jako rozwinięcie opisywanego wsparcia psychodietetycznego w następnej części pracy dotyczącej *Materiału i metodyki badań*. Nie umniejsza to jednak wartości pracy.

5. Cel pracy

Cel pracy został sformułowany poprawnie. Zdaniem Recenzentki cel pracy powinien zostać przedstawiony w części metodologicznej pracy.

6. Materiał i metodyka badań

W recenzowanej rozprawie doktorskiej zastanawiający jest podział treści dotyczących *Materiału i metodyki badań*. W tej części pracy powinien zostać przedstawiony dokładny i logicznie uporządkowany opis materiału badawczego oraz metod, technik i narzędzi badawczych. Niestety w tym zakresie Autorka nie wykazała się konsekwencją logiczno-merytoryczną. Już w części drugiej powinny zostać sformułowane problemy i hipotezy badawcze, natomiast w rozdziale trzecim zatytułowanym *Materiał i metoda badań*, powinno być opisane tylko to, czego ten rozdział dotyczy.

Badaniem początkowo objęto 1416 pacjentów, dla których prowadzono konsultacje dietetyczne w latach 2018-2024. Doktorantka wzmiankuje, że kwalifikowanie do uczestnictwa w badaniu było prowadzone w kilku etapach, ale dokładnie opisuje tylko jeden z nich. Ostatecznie do badania zostało zakwalifikowanych 267 pacjentów. W badaniach wykorzystano następujące metody, techniki i narzędzia badawcze: 1) Metoda analizy składu ciała przy użyciu bioelektrycznej analizy impedancji (BIA), gdzie wykorzystano technikę pomiaru składu ciała przeprowadzane w regularnych odstępach czasu (co 2-3 tygodnie, z maksymalnym dwumiesięcznym odstępem między pomiarami). Warto odnotować, że jako narzędzie wykorzystano Analizator składu ciała InBody 270 wykorzystujący 8-punktowy tetrapolarny system elektrod dotykowych, który wykorzystuje elektrody umieszczone na kończynach do pomiaru impedancji elektrycznej. 2) Metoda/narzędzie badawcze bazowało na badaniach ankietowych. Wykorzystano ankietowanie przy użyciu kwestionariusza naukowo-badawczego jako narzędzia badawczego. W kwestionariuszu jest zawarta metryczka dotycząca zbioru zamkniętych pytań socjo-demograficznych badanych oraz wystandaryzowanych

narzędzi mających na celu charakterystykę grupy badanej. Do kwestionariusza dołączone były standaryzowane instrumenty diagnostyczne, a mianowicie Inwentarz Zachowań Zdrowotnych (IZZ) oraz Skala Uogólnionej Własnej Skuteczności (GSES). Narzędzia te zostały udostępnione przez Pracownię Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

Na przeprowadzenie badań Doktorantka uzyskała pozytywną opinię Komisji Bioetycznej Państwowej Akademii Nauk Stosowanych w Przemysłu nr 7/2023 powołanej na mocy Zarządzenia nr PANS-SEK-021/36/22 Rektora Państwowej Akademii Nauk Stosowanych w Przemysłu.

Na pozytywną ocenę zasługuje szczegółowy opis prowadzonych przez Doktorantkę badań. Wyniki przeprowadzonych badań zostały zaprezentowane na solidnych podstawach statystyki opisowej w postaci wartości średnich, odchyłeń standardowych, kwartyli lub rozstępu kwartyłowego, wartości minimalnych i maksymalnych, liczby i odsetka badanych. Obliczenia zostały dokonane przy pomocy pakietu statystycznego IBM SPSS Statistics 22 (IBM USA). W trakcie przeprowadzonych analiz założono próg istotności statystycznej $p < 0,05$. Wyniki uzyskane z badań poddano bardzo wnikliwej i profesjonalnej analizie statystycznej.

7. REZULTATY PRACY

Mgr Agnieszki Momora wyniki swych badań przedstawiła w sposób logicznie uporządkowany. Wykorzystując statystyki opisowe, opisała je pod kątem: analizy wynikowej danych dotyczących współpracy z dietetykiem, wyników pomiaru składu ciała metodą bioimpedancji elektrycznej przed i po długofalowej interwencji żywieniowej i behawioralnej, zachowań zdrowotnych oraz poczucia własnej skuteczności. Uzyskane wyniki badań zostały poddane starannej analizie statystycznej oraz ukazane obrazowo w formie 132 tabel i 14 rycin.

W części rozprawy zatytułowanej *Dyskusja*, Autorka porównuje uzyskane wyniki badań z wynikami innych badaczy zarówno krajowych, jak zagranicznych. Warto podkreślić, iż Doktorantka próbowała wskazać rozwiązania interwencyjne i edukacyjne, które mogłyby się przyczynić do poprawy stanu zdrowia osób z problemem nadwagi i otyłości. Problematyka i odniesienia do innych dotychczas przeprowadzonych badań oraz uwzględnienie

piśmiennictwa naukowego w tej części rozprawy potwierdzają dobre przygotowanie Autorki w zakresie merytorycznym i formalnym.

8. WARTOŚĆ NAUKOWA I PRAKTYCZNA PRACY

Osiągnięcie naukowe mgr Agnieszki Momory jest wartościowe zarówno z merytorycznego, jak i praktycznego punktu widzenia. Doktorantka wypracowała w sposób twórczy interesującą koncepcję badawczą, która miała na celu wspieranie osób z nadwagą i otyłością. Z analizy przedstawionej do recenzji pracy jednoznacznie wynika, że Doktorantka z wielką starannością przeprowadziła badania, które były pracochłonne i czasochłonne. Zdaniem recenzentki walorem dysertacji mgr Agnieszki Momory są uzyskane wyniki badań, które mogą posłużyć m.in. do konstruowania programów profilaktycznych.

9. OCENA EDYTORSKA

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska pod względem edytorskim została dobrze przygotowana, choć zdarzają się w niej błędy stylistyczne, językowe i gramatyczne.

10. UWAGI RECENZENTA

Rozprawa doktorska autorstwa mgr Agnieszki Momory prezentuje wymagany dla tego rodzaju prac poziom merytoryczny. W niektórych fragmentach pracy zauważyć można brak spójności merytorycznej. Krytycznie należy również ocenić dużą liczbę krótkich akapitów, które powinny być połączone w większe logicznie powiązane części składowe. Zastanawiające jest również dlaczego Doktorantka myli grupę badawczą z grupą badaną, charakterystykę z charakteryzacją czy związki chemiczne z mikroelementami. Mankamentem recenzowanej rozprawy jest brak implikacji praktycznych.

11. WNIOSEK KOŃCOWY

W podsumowaniu recenzji rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Momory, chciałabym podkreślić, że jest to dzieło oryginalne, nowatorskie i wnoszące znaczący wkład w rozwój nauk o zdrowiu, jak również istotne ze względu na wskazania praktyczne. Całość opracowania świadczy o umiejętnościach badawczych Autorki, które w odniesieniu do

złożoności badanego problemu i wielości zmiennych oraz zastosowanych analiz materiału badawczego spełniają wymagania stawiane pracom na stopień naukowy doktora. Recenzowana praca cechuje się poprawnym sformułowaniem tematu badawczego, a jej struktura świadczy, że Autorka konsekwentnie zaplanowała poszczególne etapy realizacji projektu badawczego. Metody badań dobrała właściwie, i to zarówno w odniesieniu do analiz empirycznych, jak i statystycznych. Wykazane powyżej merytoryczne i formalne wartości tego dzieła są podstawą do stwierdzenia, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska pt. *Analiza stanu odżywienia osób dorosłych z nadmierną masą ciała poddanych długofalowej interwencji żywieniowej i behawioralnej* spełnia wymogi formalne stawiane pracom na stopień naukowy doktora nauk o zdrowiu. W związku z powyższym mam zaszczyt przedłożyć Wysokiej Radzie Naukowej Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego o dopuszczenie Pani mgr Agnieszki Momory do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. n. o zdr. Bożena Baczeńska, prof.UM